

Карпенко І. В.
аспірант кафедри бухгалтерського обліку,
Київський національний торговельно-економічний університет

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКУ КОНТРОЛЬОВАНИХ ОПЕРАЦІЙ

Останнім часом спостерігається посилення уваги податкових органів до трансфертних цін між пов'язаними особами. В зв'язку з цим виникає необхідність розробки теоретико-методичних засад обліку окремої групи господарських операцій, які відповідно до ПКУ відносять до «контрольованих операцій». Ця тема досліджується такими вітчизняними вченими як Мішин М.О., Василенко А., Жукова О.В., Дубницький В.І., Сапрунова О. та працівниками аудиторських компаній.

Для цілей нарахування податку на прибуток необхідне виокремлення контрольованих операцій із загального обсягу господарських операцій підприємства. Господарською операцією для цілей трансфертного ціноутворення є лише ті види операцій, договорів або домовленостей, які документально підтверджені чи непідтверджені і можуть впливати на оподатковуваний дохід платника податків, зокрема:

1. операції з товарами, такими як сировина, готова продукція тощо;
2. операції з надання послуг;
3. операції з нематеріальними активами, такими як роялті, ліцензії, плата за використання патентів, товарних знаків, ноу-хау тощо, а також з будь-якими іншими об'єктами інтелектуальної власності;
4. фінансові операції, включаючи лізинг, участь в інвестиціях, кредитах, комісії за гарантію тощо;
5. операції з купівлі чи продажу корпоративних прав, акцій або інших інвестицій, купівлі чи продажу довгострокових матеріальних і нематеріальних активів [1].

З наведених господарських операцій до контрольованих відносять такі, які можна включити до однієї з таких господарських операцій:

- придбання (продажу) товарів (робіт, послуг), що здійснюються платниками податків з пов'язаними особами – нерезидентами (у Звіті «010»);
- операції з придбання (продажу) товарів (робіт, послуг), що здійснюються платниками податків з пов'язаними особами - нерезидентами із залученням непов'язаних осіб (у Звіті «015»);
- операції з продажу товарів через комісіонерів-нерезидентів (у Звіті «020»);
- операції, однією із сторін яких є нерезидент, зареєстрований у державі (на території), яка включена до переліку держав (територій), затвердженого Кабінетом Міністрів України, (у «030») [2].

Згідно з міжнародними нормами та Податковим кодексом України, трансфертне ціноутворення базується на принципі «втягнутої руки» і передбачає збільшення податкових зобов'язань пов'язаних осіб до рівня податкових зобов'язань непов'язаних осіб за співставності умов здійснених ними операцій. Тому важливим

для обліку контрольованих операцій є визначення ціни відповідно до методу встановлення відповідності умов контрольованої операції принципу «витягнутої руки». Для цього проводиться зіставлення комерційних та фінансових умов контрольованих операцій з іншими операціями, сторонами яких не є пов'язані особи.

Співставні ціни визначають за одним з таких методів: порівняльної неконтрольованої ціни (або метод аналогів); ціни перепродажу; «витрати плюс»; чистого прибутку; розподілення прибутку. Дозволяється застосовувати будь-який з наведених методів або їх комбінацію, але якщо існує можливість застосування методу аналогів, слід користуватись ним. Метод порівняльної неконтрольованої ціни (аналогів продажу) базується на порівнянні ціни товарів (робіт, послуг), застосованої під час контрольованої операції, з ринковим діапазоном цін на ідентичні (а за їх відсутності - однорідні) товари (роботи, послуги) у зіставних операціях [3, 52]. Якщо придбаний чи реалізований товар (послуга) має індивідуальний характер тоді потрібно застосовувати один з трьох таких методів: ціни перепродажу; «витрати плюс» або метод чистого прибутку. Детально дані методи охарактеризовані у ПКУ. Маючи свої особливості, всі вони базуються на «ринковому діапазоні рентабельності», порядок розрахунку якого затверджений постановою КМУ «Про затвердження Порядку розрахунку діапазону цін (рентабельності) та медіани такого діапазону для цілей трансфертного ціноутворення».

Підприємства, які протягом звітного періоду здійснювали контрольовані операції, зобов'язані до 1 травня наступного року після звітного подати до своєї податкової інспекції звіт про контрольовані операції, в якому відображають зібрану за такими операціями інформацію.

Отже, умовами обліку контрольованих операцій є виокремлення їх з масиву господарських операцій підприємства за встановленими критеріями, визначення ціни відповідно до методу відповідності умов контрольованої операції принципу «витягнутої руки» і зіставлення умов контрольованих операцій з іншими операціями, сторонами яких не є пов'язані особи.

Література:

1. Податковий кодекс України від 01.02.2016 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. «Про затвердження форми та Порядку складання Звіту про контрольовані операції» Наказ Міністерства фінансів України від 18.01.2016 № 8// Офіційний вісник України. - 2016. - №16. с. 369
3. Григораш Т.Ф. Переваги та недоліки трансфертного ціноутворення [Текст] / Т. Ф. Григораш, В. О. Поплавська, Д. М. Шутова // Молодий вчений. — 2016. — №1. с. 52-55